

Uvod

Pravna pomoć koju sudovi (drugi organi) jedne države pružaju (traže) sudovima (drugim organima) druge države naziva se međunarodna pravna pomoć.¹ Takođe se može definisati i kao izvođenje procesnih radnji u jednoj državi za potrebe sudskog postupka koji se vodi u drugoj državi.

Organi jedne države mogu da djeluju samo na području za koje su osnovani, to pravilo postoji i unutar granica jedne države prema principu teritorijalne podjele nadležnosti, ali ukoliko se pokaže potreba za izvođenjem procesnih radnji van područja nadležnosti konkretnog organa, on mora da traži pravnu pomoć. Osnovni razlog za obavezno traženje pravne pomoći je nenadležnost organa u postupku da djeluje van granica svoje teritorijalne jurisdikcije.

Kada govorimo o međunarodnoj pravnoj pomoći, prije svega govorimo o dostavljanju pismena između domaćih i stranih sudova, kao i o izvođenju procesnih radnji, izvođenju dokaza na teritoriji zamoljene države. Međunarodna pravna pomoć obuhvata i saslušanje stranaka i svjedoka, vršenje uviđaja, vještačenje, popis imovine, obavještanje o sadržini stranog prava (zakonski tekstovi i sudska praksa) i sl. i obavještanje o sadržini stranog prava predstavlja jedan oblik dostavljanja, obzirom da se radi o pismenima, koja se, na zahtjev nadležnog organa druge države, dostavljaju po pravilima, koja mogu biti opšta, odnosno definisana međunarodnim ugovorima.

Pismena kao predmet dostavljanja, mogu biti sudska i vansudska, tako da je njihov pojam široko određen. Ne samo to, treba razlikovati i javne i privatne isprave, kao i legalizaciju, koja može biti unutrašnja ili međunarodna, a pojedina pismena, odnosno isprave priznanje i izvršenje stranih odluka spadaju u međunarodno procesno pravo, tako da se, možda, čini da se radi o dva odvojena instituta, odnosno, oblasti. Ali, saradnja sudova i drugih organa je uvod u donošenje odluke koja treba da proizvede dejstvo u drugoj zemlji. Kad kažemo uvod, mislimo na stvaranje uslova za donošenje odluke koja treba da proizvede dejstva u drugoj zemlji. Ti uslovi se odnose na pravilno dostavljanje, omogućavanje izvođenja dokaza, odnosno, na stvaranje uslova za nesmetanu saradnju sudova i drugih subjekata. Uslovi za priznanje stranih odluka, način njenog izvršenja na teritoriji zemlje priznanja, njen status u zemlji priznanja i njena dejstva, predstavljaju pitanja na koja daju odgovori i akti Evropske Unije koji će biti pomenuti u daljem tekstu.

¹ Šaula V., *Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske*, Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka 2011., str. 249